

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 12. aprila 1901.

Politični oddelek.

Zanimiva sodba.

Pomladansko solnce razliva svoje vse oživljajoče žarke po zelenem parku okrog kavarne „Quarnero“ v Opatiji. Minola velikonočna praznika se je tu kar trlo ljudi in mej njimi tudi mož, ki zavzemajo ali so nekdanj zavzemali prav važna mesta v javnem življenju naše države.

V senčnatem kotičku pred to kavarno sešel sem se slučajno z neko ekscelenco, ki je bila nekdanj globoko zapletena v parlamentarne in politične boje, ki pa je potem bila žrtvovana nemški obstrukciji. Ta ekscelenca je še danes dobro poučena o vseh političnih zadevah; to kaže velikonočni članek „Neue freie Presse“, ki je potekel iz peresa te ekscelence.

Umevno je, da se politiki in žurnalisti najraje razgovarjajo o političnih zadevah in naravno je tudi, da se je tudi moj razgovor z nemško ekscelenco od ženskih toilet in slabih manir madjarskih gostov hitro zasukal na politično polje. Tu sem imel priliko izvedeti sodbo tega moža o slovenski politiki sploh, sodbo, s katero bržčas soglašajo merodajni krogi dunajski, kakor kaže njihovo postopanje. V naslednjih vrstah naj podam bistvo te sodbe, čitateljem in politikom v premišljevanje.

„Slovenci ne štejejo v parlamentu nič. Prvi vzrok temu je, da nimajo nikacih političnih kapacitet. Morda je mej sedanjimi poslanci kak mož, ki si bo znal pridobiti kako pozicijo v parlamentu, doslej ni bilo nobenega. Tudi prelat Klun ni imel nič vpliva, imel je pa dobre zveze in vevplivne podpiratelje, po teh prišel do neke veljave. Šuklje bi si bil znal sam pridobiti pozicijo, ali bil je preveč jeguljast, preveč se je plazil okrog vladajočih osob in s tem obudil sum, da skuša le za svojo osebo kaj pridobiti. Sum je bil bržčas ne ute-

meljen, ker Šuklje je mož, ki bi se bil še do kacega ministrskega sedeža povspel, se je pa naposled zadovoljil s skromno službo dvornega svetnika pri založbi šolskih knjig. Izmej družih politikov slovenskih mi ni nobeden znan, ki bil mogel veljati za politično kapaciteto. Novih poslancev še ne poznamo, mej starimi pa ni nobenega“.

„Berkš . . . Povše . . .“?

„Tudi Berkša ne smatra nihče za moža, ki se zavzema za blagor njegovega naroda. Morda doseže kaj zase; na pravi poti hodi — toda slovenskemu narodu s tem ne bo nič pomagano in državi tudi ne.“

Drugi vzrok, da jugoslovanski poslanci ne pridejo do nikake veljave na Dunaju je to, da sami ne vedo kaj hočejo. V obče se smatra Slovence za privesek Čehov. Ako je vlada v kaki stvari s Poljaki in Čehi na čistem, potem Slovencev sploh nihče več ne vpraša vedoč, da se v vsem ravna po Čehih, tudi če je to proti njihovim najvitalnejšim interesom. Živo se spominjam, da se je v odločilnih vladnih krogih za časa Badenija nekoč debatiralo o političnem programu Slovencev. Nekateri so zatrjevali, da zahtevajo Slovenci razširjenje deželne avtonomije, kakor Čehi in Poljaki, in res so dotičniki nedvedli za to dokazov! In vender je več kot smešno. Če se Slovenci, ki žive v petih kronovinah in so v štirih v manjšini, potegujejo za deželno avtonomijo. Drugi so takrat zatrjevali, da zahtevajo Slovenci na podlagi nebuloznega hrvatskega državnega prava združenje s Hrvatsko, tretji pa so se sklicevali na neki shod vseh slovenskih strank, na katerem se je proklamirala narodna avtonomija kot protočka narodno-političnega programa. In politiki, ki sami ne vedo, kaj v narodno političnem oziru zahtevajo, naj pridejo resno v poštev?

Končno vpliva pa tudi to, da si Slovenci niso znali nikdar nič respekta pridobiti, niti v parlamentu, niti izven parlamenta. Meni znani poslanci so vsi tako krotka jagnjeta, da se že najmlajšemu sekcijškemu svetniku v kakem ministrstvu približajo le s svetim strahom, višjih uradnikov se pa tako boje, da se jim niti blizu ne

* Earl boy name oblika - juno!

upajo. Do vpliva in veljave pride pri nas samo tisti, kdor si zna pridobiti respekta. Le tisti kogar se vlada boji, pride pri političnih kalkulacijah v poštev“.

Izvedel sem še marsikaj zanimivega od te nemške ekselence ali veže me diskrecija . . . in to vse tudi ni tako splošnega pomena, kakor ono, kar sem navedel. Po sodbi tega moža, ki nima nikacih osebnih aspiracij več, in ki torej sodi nepristransko, je vzrok slabemu položaju Slovencev to, da nimamo jasnega programa, in da nimamo tacihi poslancev, ki bi si znali pridobiti veljavo, pač pa da slovenska delegacija nastopa na Dunaju kakor kak privesek Čehov. K temu dodamo lahko še to, da bi ne prišli v poštev, tudi če bi izpolnili vse te pogoje — slovenski poslanci pa bi ne bili združeni v enem klubu.

Politični pregled.

Notranji položaj. — V notranji politiki je zavladovala med velikonočnimi prazniki popolna tišina. Češki poslanci imeli so sicer v Pragi svoja posvetovanja, a izid teh posvetovanj ne premeni niti za las njih dosedanjega postopanja v državnem zboru. Dejstvo, da so narodno napredni poslanci Tavčar, Ferjančič, Plantan in Gabršček naznanili svoj izstop iz „hrvatsko-slovenskega kluba“, je obudilo v političnih krogih veliko zanimanja. Splošno se sodi, da ustanove ti poslanci v zvezi z nekaterimi drugimi svoj poseben klub, ki stopi v parlamentu v boj proti drugim klubom.

Cesar v Pragi. — Listi poročajo, da je že gotova stvar, da obišče cesar Prago meseca maja, ter da se udeleži blagoslovljenja mosta čez Vltavo. To potovanje je seveda velikega političnega pomena.

Odlikovanje Körberja. Cesar je podelil ministrskemu predsedniku visok red. To je dokaz cesarjevega zaupanja v dr. Körberja in priznanje za uspeh, ki ga je dosegel v parlamentu s tem, da je Čhe pridobil za opusti ev obstrukcije.

Novo srbsko ministrstvo. — Pod predsedstvom dr. Vuiča se je sestavil nov srbski kabinet, v katerem pa je ostala večina prejšnjih članov. Le Peter Velimirovič je dobil portfelj za javna dela in Slamenkovič portfelj za pravosodje. V novem kabinetu so štirje radikali in dva nevtralna. Zdaj se vrše pogajanja zaradi nove ustanove in splošna sodba je, da dobi Srbija sicer nekoliko konservativno, a vendar boljšo ustavo, kakor je sedanja.

Slavnosti v Toulonu. — V Toulonu na Francoskem se te dni vršijo pomorske slavnosti, na katere je došel predsednik Loubet. Slavnosti se udeleži rusko brodovje, in je v ta namen že odplulo v Toulun sedem ruskih vojnih ladij.

Ustaja na Filipinih, ki do zadnjega časa ni mirovala, bode baje zdaj končana. Kajti poroča se, da so Američani ujeli glavnega vodjo filipinskih ustašev Aguinalda, ujel ga je general Fuston, ki je postal vsled tega brigadni general. Večina drugih ustašev so se udali, in s tem je menda zadeva na Filipinih končana. Aguinaldo ostane v zaporu v Manili, ter se ga ne ustrelj.

Vojna v južni Afriki. — Bure je zopet zadela nesreča. Angleži so pod vodstvom generala Plumerja zavzeli Pietersburg, kateri kraj je bil za Bure največje strateške važnosti.

Razmere na Kitajskem. — V tesni zvezi političnih interesov so razmere v južni Afriki in na Kitajskem. — jedne od družih so tako odvisne, da je nemogoče uganiti, kake tajne niti spajajo afriško in kitajsko vprašanje. Praktični politiki menijo, da bode Anglija tako dolgo brez moči, dokler se ne

sklene miru v južni Afriki, česar pa ponosni in sebični Angleži ne store, zato pa jim huda prede. Ker na Kitajskem zaradi pomanjkanja vpliva in vojske ne opravijo nič, hujskajo proti Rusiji kolikor morejo druge, zlasti pa Japonce, katere bi radi nakurili za boj proti Rusiji zaradi Koreje. Poglavitna točka, ki je zdaj na dnevnem redu kitajskega vprašanja, je Mandžurija, ogromna kitajska pokrajina, ki meji na Rusijo. Mej rusko in kitajsko vlado se je sklenila pogodba, vsled katere odstopi Kitajska Mandžurijo Rusiji za nedoločeno dobo v lastno upravo. Tej pogodbi so nasprotovali najbolj Angleži ter hujskali kitajske podkralje ob Yangtseju, da preprečijo cesarjev podpis na pogodbi, ali cesar je naznanil vsem kitajskim uradnikom, da je pogolbo že podpisal, in Mandžurija je ruska. Ako se iz tega koraka izcimi vojna, se ne ve, vendar je Rusija za vsak slučaj zavarovana. Njena vojska na kitajskem ozemlju šteje sedaj 170.000 vojakov in 200 častnikov. O prepornem zemljišču pri Tientsinu se poroča, da je vlada v Petrogradu naročila svojemu kitajskemu poslaniku Giersu, da se ne sme razobesiti ruske zastave na tem zemljišču, dokler ni spor z Anglijo poravnal.

Zavarovanje zoper nezgode.

II.

V Avstriji so znašali izdatki zavarovalnic proti nezgodam v l. 1897 skupaj 931.000 gld. Od te svote je prišlo na upravne stroške 717.822 gld. ali 77 %; za poizvedbe o nezgodah se je izdalo 156.000 gld. ali 16 %; za razsodišča 41.000 gld. ali 4½ %; za obrtno nadzorstvo 15 000 gld. ali 1½ %.

V Nemčiji so znašali v istem letu vsi izdatki 12 milijonov mark. Od te svote je prišlo na upravne stroške 8.1 milijona mark ali 67½ %; za poizvedbe o nezgodah 2.3 milijone mark ali 19½ %; na razsodišča 1 milijon ali 8.3 %; na preprečenje nezgod pa 0.6 milijonov ali 5 %.

Ta zadnja točka, stroški za preprečenje nezgod, je jako premembna. V Nemčiji pripisujejo temu veliko važnost ali pri nas na kaj takega vsaj danes še misliti ni.

Nadalnja pritožba vseh pri zavarovalnicah zoper nezgode interesiranih delodajalcev meri na to, da se odpravi § 45. zakona o zavarovanju zoper nezgode. Vsled tega paragrafa jamči delodajalec sam in osebno za nezgode, vsled česar ima dvojno breme, ker se mora proti posledicam jamstva še posebej zavarovati pri kaki privatni zavarovalnici.

Potrebno je tudi, da se že vendar ustanovi državni zavarovalni urad, ker se pri vsaki zavarovalnici zoper nezgode drugače postopa. Čudno je gotovo, da so v industrijalno razvitih deželah, koder je torej mnogo spretnih in izrežbanih delavcev, tarifi zavarovalnic zoper nezgode veliko večji, kakor pa v Galiciji. Tako je na pr. v VIII zavarovalni razred spadajočim podjetjem plačevati od 100 kron mezde: na Dunaju in v Pragi po 3.05 kron, v Solnogradu po 2.61 kron, v Brnu po